

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8EMCdo/1/2015
Identifikačné číslo spisu:	7209214602
Dátum vydania rozhodnutia:	11.11.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Oľga Trnková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:7209214602.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci oprávnenej Slovenskej sporiteľni, a. s., so sídlom v Bratislave, Tomášiková 48, proti povinným 1/ JA. D., bývajúcej v T., 2/ IL. D., bývajúcemu v T., zastúpeným JUDr. Ladislavom Scholzom, advokátom v Košiciach, Krmanova 16, pre vymoženie pohľadávky 1 367 577,79 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 38 Er 1845/2009, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 22. januára 2014 sp. zn. 13 CoE 231/2013 a uzneseniu Okresného súdu Košice II z 3. mája 2013 sp. zn. 38 Er 1845/2009, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Povinným náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Košice II uznesením z 20. augusta 2009 č.k. 38 Er 1845/2009-156 zamietol žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie na základe exekučného titulu - notárskej zápisnice č. N53/2008, Nz 12194/2008, NCRI2097/2008 napísanej 25. marca 2008 na Notárskom úrade notárky JUDr. Viery Ogurčákovej, so sídlom v Košiciach, Zborovská 2. Po preskúmaní veci zistil, že povinná 2/ (I. D.) sa na základe dohody o pristúpení k záväzku z 12. februára 2007 stala osobou povinnou spoločne a nerozdielne s (pôvodnou) osobou povinnou 1/ (SOLFER, s. r. o. Košice, Michalovská 43, IČO: 31 689 582). Povinný 3/ (W. D.) sa na základe dohody o pristúpení k záväzku z 12. februára 2007 stal osobou povinnou spoločne a nerozdielne s (pôvodným) povinným 1/. Uviedol, že právne následky pasívnej solidarity spočívajú v tom, že oprávnená môže požadovať celé plnenie od ktoréhokoľvek povinného, ktorý musí veriteľovi poskytnúť celé plnenie. Ak dlh splní jeden dlžník, povinnosť ostatných vo vzťahu k veriteľovi zanikne. Keďže možno predpokladať, že oprávnená si uplatní svoju pohľadávku v rámci konkurzného konania (uznesením Okresného súdu Košice I z 28. júla 2009, právoplatným 18. augusta 2009, sp. zn. 9K 30/2009 bol na majetok dlžníka - povinného 1/ vyhlásený konkurz) a možnosť voľby, od ktorého dlžníka bude oprávnená požadovať plnenie je len na nej, nie je možné toto dispozičné oprávnenie nahradiť rozhodnutím exekučného súdu.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie oprávnenej uznesením z 26. februára 2010 sp. zn. 3 CoE 327/2009 uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd sa

stotožnil s právnym názorom prvostupňového súdu, že ak exekučným titulom vznikne pasívna solidarita na strane povinných, oprávnená môže požadovať celé plnenie od ktoréhokoľvek povinného. V prejednávanej veci v dôsledku vyhláseného konkurzu na majetok (pôvodného) povinného 1/ po začatí exekučného konania, je exekučné konanie voči povinnému 1/ zo zákona zastavené. To však neznamená, že exekučné konanie nemá pokračovať voči ostatným povinným. Zákonná úprava nevylučuje, aby exekučný súd vyhovel návrhu na vydanie poverenia iba čiastočne, v danom prípade voči ostatným povinným. Možnosť oprávnenej uplatniť si neuspokojený nárok v konkurznom konaní voči (pôvodnému) povinnému 1/ nevylučuje, aby exekučný súd vydal poverenia na vykonanie exekúcie voči ostatným povinným. V odvolacom konaní napokon oprávnená navrhla aj poverenie v takomto rozsahu vydať. V ďalšom konaní preto prvostupňový súd posúdi, či exekučný titul má všetky náležitosti podľa § 47 a násl. zákona č. 323/1992 Zb. a že záväzok v ňom uvedený trvá.

Okresný súd Košice II (v poradí druhým) uznesením z 24. júna 2010 č.k. 38 Er 1845/2009-196 žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol. Dospel k záveru, že do exekučného titulu - predmetnej notárskej zápisnice boli pojaté prehlásenia o záväzku povinných, ktoré v čase jej vzniku neexistovali, nakoľko záväzky a pohľadávky v nej nie sú stanovené v konkrétnej výške. Notárska zápisnica už v čase vzniku smerovala k vymoženiu pohľadávok, o ktorých sa nevedelo, či vzniknú alebo nevzniknú. Teda uvedené plnenie, na ktoré notárska zápisnica zaväzuje, je neurčité a nesplňa podmienky § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka. V danom prípade je exekúcia voči povinným vedená na základe notárskej zápisnice, obsahom ktorej je plnenie neurčité t.j. záväzky a pohľadávky nie sú stanovené v exaktnej výške.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie oprávnenej (v poradí druhým) uznesením z 31. januára 2011 sp. zn. 13 CoE 78/2010 uznesenie súdu prvého stupňa zrušila vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že exekučný titul - notársku zápisnicu neposudzoval podľa uvedených hľadísk (času vzniku úverového vzťahu medzi oprávnenou a pôvodným povinným 1/ a času prehlásenia povinných o pristúpení k záväzku pôvodného povinného 1/ z úverového vzťahu) a že neposudzoval ani ostatné náležitosti, ktoré notárska zápisnica (ako exekučný titul) obsahovať má (§ 41 ods. 2 písm. c/ Exekučného poriadku).

Okresný súd Košice II 3. mája 2012 pod č. 5803*134729 vydal súdnemu exekútorovi poverenie na vykonanie exekúcie.

Okresný súd Košice II (v poradí tretím) uznesením z 3. mája 2013 č.k. 38 Er 1845/2009-277 exekúciu vyhlásil za neprípustnú a konanie zastavil. V odôvodnení uviedol, že jedným z predpokladov na výkon exekúcie je nielen existencia samotného exekučného titulu, ale zároveň exekučný titul musí byť vykonateľný po stránke formálnej aj materiálnej, t.j. musí byť z neho zrejmé, čo je v konkrétnom prípade právom a jemu zodpovedajúcou povinnosťou. Teda kto, komu a čo má plniť a v akej lehote, pričom obsah a rozsah úpravy týchto skutočností musí byť určený jednoznačne a nepochybne. Podľa názoru súdu predmetná notárska zápisnica s uvedeným obsahom dostatočne presne, nezameniteľne a úplne nešpecifikuje právny dôvod, predmet a čas plnenia, pretože pri určení ich úplného a nezameniteľného obsahu a rozsahu odkazuje na zmluvu o úvere č. 50/AUOC z 12. februára 2007 vrátane jej dodatku č. 1 z 20. augusta 2007 a dodatku č. 2 z 11. februára 2008, ktoré mali tvoriť jej neoddeliteľnú súčasť, avšak k notárskej zápisnici predpísaným spôsobom pripojené neboli. Ak by aj zmluva o úvere a dodatky k nej tvorili prílohy návrhu na vykonanie exekúcie, nie sú k notárskej zápisnici pripojené zákonom predpísaným spôsobom, nevzbudzujúcim pochybnosti o ich pravosti, potom táto notárska zápisnica pre absenciu zákonných náležitostí nie je exekučným titulom (§ 41 ods. 2 písm. c/ Exekučného poriadku). Nie je z nej nepochybne zrejmé, čo je v konkrétnom čase právom a jemu zodpovedajúcou povinnosťou. Súd po preskúmaní notárskej zápisnice (predloženého exekučného titulu) dospel k záveru, že nie je spôsobilá byť exekučným titulom, preto rozhodol tak, ako vyplýva z výroku uznesenia (§ 57 ods. 1 písm. g/ Exekučného poriadku).

Krajský súd v Košiciach na odvolanie oprávnenej (v poradí tretím) uznesením z 22. januára 2014 sp. zn. 13 CoE 231/2013 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdila účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V plnom rozsahu sa stotožnil s rozhodnutím prvostupňového súdu a jeho odôvodnením (§ 219 ods. 1, 2 O. s. p.) a na doplnenie k odvolacím dôvodom oprávnenej uviedol ďalšie skutočnosti. Z obsahu spisu ako aj z podaní účastníkov konania vyplýva, že medzi nimi nie je sporným skutkový stav veci tak, ako ho popísal súd prvého stupňa v napadnutom uznesení, sporné je iba jeho právne posúdenie. Podstatným pre posúdenie podmienok na vedenie exekučného konania je posúdenie, či exekučný titul, ktorým je aj vykonateľná notárska zápisnica, je formálne a materiálne vykonateľný, či

povinní sú nositeľmi záväzkov v notárskej zápisnici uvedených a či s jej vykonateľnosťou súhlasili. Posúdenie, či povinní sú nositeľmi vymáhaných povinností je predmetom samostatného konania, ktoré nie je skončené (rozsudky súdov nižších stupňov boli zrušené dovolacím súdom), preto je naďalej sporné, či medzi oprávnenou a povinnými je hmotnoprávny vzťah t.j., či majú záväzky vymáhané oprávnenou v danom exekučnom konaní. Súd prvého stupňa dospel k záveru o neprípustnosti exekúcie nie z dôvodu nedostatku majetku povinných, ale z dôvodu nesplnenia podmienok vykonateľnosti notárskej zápisnice, pretože predmet plnenia nie je určitý a jeho označenie je v rozpore s § 574 ods. 2 a §39 Občianskeho zákonníka a § 41 ods. 3 Exekučného poriadku. Z porovnania znenia záväzku uvedeného v notárskej zápisnici a znenia dodatku č. 3 vyplýva, že záväzok povinných je popísaný rovnako. Príslušenstvo pohľadávky oprávnenej, ktoré je záväzkom povinných a ktoré je uvedené pod písmenami a/ až f/ nie je uvedené v konkrétnej výške, teda nespĺňa podmienku určitosti a jeho konkrétnu výšku nie je možné zistiť s odkazom na zmluvu. Pokiaľ ide o samotnú pohľadávku táto je v dodatku č. 3 k úverovej zmluve dohodnutá iba ako úverový rámec vo výške 56 200 000 Sk, teda ani nebola dohodnutá konkrétna výška skutočne poskytnutého úveru a v notárskej zápisnici, ktorej vykonania oprávnená uplatňuje, nie je uvedená skutočná výška dlhu v čase spísania notárskej zápisnice, ale povinní v nej iba prehlásili, že sú povinní zaplatiť oprávnenej osobe nesplatenú časť pohľadávky t.j. maximálne sumu 56 200 000 Sk, teda je taktiež uvedený iba úverový rámec. Záväzok povinných vyplýva z úverovej zmluvy a jej zabezpečovacích prostriedkov, preto sa posudzuje podľa § 261 ods. 3 písm. d/, ods. 4 Obchodného zákonníka, podľa ktorého sa posúdi aj právny úkon uvedený v notárskej zápisnici a poukázal na znenie § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka. Z exekučného titulu v danej veci nevyplýva, v akej skutočnej výške bol v rámci dohodnutého úverového rámca poskytnutý úver a v akej konkrétnej výške povinní dlh uznali a súhlasili s vykonateľnosťou notárskej zápisnice. Konkrétnu výšku záväzku nie je možné zistiť ani s odkazom na zmluvu, keďže ani v nej nie je uvedená konkrétna výška poskytnutého úveru. Okrem toho oprávnená v podanom odvolaní nespochybnila tvrdenie povinných, že v čase podpisu notárskej zápisnice neexistoval žiaden splatný dlh voči oprávnenej, teda výška dlhu, ktorú v notárskej zápisnici uznali, im ani nemohla byť známa. Ak teda notárska zápisnica nespĺňa zákonnú podmienku určitosti predmetu plnenia (§ 41 ods. 2 písm. c/ notárskeho poriadku), potom možno konštatovať, že nespĺňa ani náležitosti súhlasu povinných s jej vykonateľnosťou a nie je možné ju považovať za spôsobilý vykonateľný exekučný titul. To spôsobuje neprípustnosť exekúcie a jej zastavenie. S námietkou oprávnenej, že zastavením exekúcie potom, čo súd posúdil exekučný titul ako materiálne vykonateľný, došlo k neústavnému postupu, odvolací súd nesúhlasil. Práve naopak exekučný súd je v každom štádiu exekučného konania posudzovať, či sú splnené podmienky na vedenie exekúcie. Preto v danej veci, ak súd zistil, že exekučný titul nie je spôsobilým vykonateľným exekučným titulom, čo aj podrobne odôvodnil, neporušil ústavné právne oprávnenie, ak exekúciu v súlade so zákonom zastavil. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O. s. p. v spojení s § 142 ods. 1 O. s. p. Nevyhovelo návrhu oprávnenej na pripustenie dovolania proti svojmu rozhodnutiu, pretože nespôsobilosť notárskej zápisnice ako exekučného titulu aj z dôvodu neurčitosti dlhu a jeho neexistencie v čase spísania notárskej zápisnice, už bola posúdená Ústavným súdom SR (nález z 9. septembra 2010 sp. zn. II. ÚS 358/2010-13).

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu v spojení s uznesením okresného súdu podal na podnet oprávnenej mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol ich zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Konštatovanie súdov nižšieho stupňa o nevykonateľnosti notárskej zápisnice (exekučného titulu) z uvedených dôvodov považoval za nesprávne. Poukázal na záver vyslovený v uznesení Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. januára 2013 sp. zn. 17 CoE 214/2012 týkajúci sa uznania záväzku podľa § 323 ods. 1 Obchodného zákonníka. Uviedol, že právny záväzok, ktorý je vyjadrený v notárskej zápisnici je identifikovaný určite a v súlade s § 41 ods. 2 písm. c/ Exekučného poriadku. Uzavretá zmluva je úverovou zmluvou v zmysle § 497 Obchodného zákonníka, ktorá je v súlade s § 261 ods. 3 písm. c/ Obchodného zákonníka absolútnym obchodom, preto právne vzťahy vyplývajúce z úverovej zmluvy, ako aj vzťahy, ktoré vznikli pri zabezpečení plnenia záväzkov z úverovej zmluvy, sa spravujú ustanoveniami Obchodného zákonníka, podľa ktorého ak niekto písomne uzná určitý záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania. Poukázal na záver vyplývajúci z rozsudku Najvyššieho súdu SR z 24. marca 2004 sp. zn. 29 Odo 1126/2003, opísal, čo sa povinní zaviazali zaplatiť oprávnenej v notárskej zápisnici s tým, že príslušenstvo pohľadávky z úverovej zmluvy je bližšie špecifikované v úverovej zmluve a úverových podmienkach,

ako neoddeliteľných súčastiach úverovej zmluvy a tým aj notárskej zápisnice, v ktorom článku a ako je upravené platenie riadnych úrokov z omeškania. Konštatoval, že z uvedeného vyplýva, že presný mechanizmus výpočtu a stanovenia dlžnej sumy povinným, teda rozsah plnenia, ktorú je dlžný oprávnenej ku dňu predčasnej splatnosti úveru je stanovený v dodatku č. 3 z 25. marca 2008 k zmluve o úvere č. 50/AUOC/07 uzavretej 12. februára 2007 v znení dodatku č. 1 z 20. augusta 2007 a dodatku č. 2 z 11. februára 2008. Dodatok č. 3 predstavuje úplné znenie zmluvy o úvere v znení dodatkov č. 1 a č. 2 a dohody o pristúpení k záväzku a tvorí súčasť notárskej zápisnice z 25. marca 2008. Na základe uvedeného mechanizmu predložila oprávnená ako dôkaz v exekučnom konaní špecifikované výpisy z účtov povinných, spracované bankovým informačným systémom. Pokiaľ ide o čas plnenia, tento vyplýva z listu oprávnenej adresovaného povinným o predčasne splatnosti úveru, ktorá nastala dňom 30. júna 2009 (čl. IX bod 4 úverových podmienok). Na základe toho bol generálny prokurátor toho názoru, že záväzok povinných je v notárskej zápisnici vyjadrený dostatočne určito v súlade s § 41 ods. 2 písm. c/ Exekučného poriadku a notárska zápisnica spĺňa požiadavku formálnej aj materiálnej vykonateľnosti exekučného titulu, nakoľko záväzok, ktorý osoby povinné uznali v notárskej zápisnici je vyjadrený určito a spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti o tom, akú pohľadávku osoby povinné uznali. Formálna stránka vykonateľnosti notárskej zápisnice spočíva v dodržaní formy notárskej zápisnice (§ 47 zákona č. 323/1992 Zb.), materiálna stránka je priamo predpísaná Exekučným poriadkom (§ 41 ods. 2 písm. c/). Teda podľa jeho názoru notárska zápisnica obsahovala všetky náležitosti predpísané citovanými právnymi predpismi, vrátane súhlasu povinnej osoby s vykonateľnosťou právneho záväzku. Preto rozhodnutia súdov nižších stupňov spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Na záver poukázal na to, že z výpisu z obchodného registra Okresného súdu Košice I zistil, že spoločnosť SOLFER, s. r. o., ako (pôvodný) povinný 1/ bola rozhodnutím súdu o zrušení konkurzného konania pre nedostatok majetku podľa § 68 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka zrušená od 18. júna 2013 a deň výmazu je 4. decembra 2013 (ex offio výmaz).

Oprávnená sa stotožnila s právnym názorom generálneho prokurátora SR ako aj jeho právnym posúdením veci vyjadreným v mimoriadnom dovolaní.

Povinná navrhli, aby dovolací súd, na základe nimi uvedených skutočností, mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora zamietol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O. s. p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 243a ods. 1 O. s. p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s § 242 ods. 1 O. s. p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O. s. p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O. s. p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O. s. p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O. s. p.).

Mimoriadne dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu súdu, ktorým sa rozhodlo a/ vo veciach upravených zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení, b/ o podmienkach konania, o zastavení alebo o prerušení konania, alebo ktorými sa upravuje vedenie konania, c/ o dovolaní alebo o mimoriadnom dovolaní (§ 243f ods. 2 O. s. p.).

Vzhľadom na nejednotné názory senátov najvyššieho súdu na procesnú prípustnosť mimoriadneho dovolania z hľadiska jej podmienenosti tým, či účastník podal podnet na tento mimoriadny opravný prostriedok generálneho prokurátora, najskôr sám (neúspešne) využil možnosť podať všetky dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky, prijalo občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu stanovisko, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako stanovisko R36/2008. Jeho právna veta znie: “Podanie mimoriadneho dovolania

generálnym prokurátorom Slovenskej republiky nie je podmienená využitím riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku účastníkom konania. Mimoriadnym dovolaním v zmysle § 243e O. s. p. môže generálny prokurátor napadnúť aj právoplatné rozhodnutie súdu prvého stupňa“.

Aj po prijatí uvedeného stanoviska pretrvávali nejednotné názory senátov občianskoprávného a obchodnoprávného kolégia najvyššieho súdu na procesnú prípustnosť mimoriadneho dovolania z hľadiska jej podmienenosti tým, či účastník, ktorý podal podnet na tento opravný prostriedok generálneho prokurátora, najskôr sám (neúspešne) využil možnosť podať dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj *Roseltrans proti Rusku* z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [pozri napríklad *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [pozri *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory.

Zároveň ESLP opakovane dospel - na základe sčasti odlišných úvah - aj k názoru, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru dochádza tiež vtedy, ak je právoplatné a záväzné rozhodnutie súdu zrušené v rámci mimoriadneho prieskumu, ktorý presadil taký subjekt odlišný od účastníkov konania, len na úvahe ktorého bolo posúdenie vhodnosti alebo potreby podania mimoriadneho opravného prostriedku iniciujúceho tento mimoriadny prieskum. Inštitút veľmi podobný mimoriadnemu dovolaniu upravenému v Občianskom súdnom poriadku bol predmetom skúmania a následnej kritiky ESLP vo veci *Tripon proti Rumunsku* (rozsudok z roku 2008). V tomto rozhodnutí ESLP konštatoval, že v skúmanom prípade prokurátor nekonal na základe vlastnej iniciatívy, ale konal na základe žiadosti jednej zo strán sporu. ESLP zásah prokurátora do takéhoto súkromnoprávného súdneho konania označil za priťažujúci faktor, pretože, hoci tento štátny úradník konal na základe podnetu účastníka súdneho konania, podanie mimoriadneho dovolania bolo ponechané výlučne na voľnej úvahe prokurátora. ESLP v danej veci preto dospel k záveru, že zrušenie dotknutého právoplatného a záväzného rozhodnutia porušilo sťažovateľovo právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a. s., PSMA, s. r. o. a COMPCAR, s. r. o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp. zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Ústavný súd v tomto stanovisku uviedol, že uplatnenie opravného prostriedku je podľa právneho poriadku Slovenskej republiky priamo dostupné účastníkovi konania v prípade závažných pochybení na strane súdu, a to prostredníctvom niektorého z dovolacích dôvodov zakotvených v § 237 O. s. p. V prípade existencie niektorého z tu uvedených dovolacích dôvodov má samotný účastník konania k

dispozícii mimoriadny opravný prostriedok v podobe dovolania, ktoré môže úspešne využiť aj v prípadoch, keď je podanie tohto mimoriadneho opravného prostriedku procesne neprípustné. Ak nejde o takéto závažné pochybenia konajúcich súdov, je uplatnenie mimoriadneho dovolania nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Rovnaká zásada platí aj pri posudzovaní vyčerpania riadnych opravných prostriedkov účastníkmi konania, ktoré môže účinne využiť v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (odpor, odvolanie) na ochranu svojich práv a právom chránených záujmov.

V týchto prípadoch treba rešpektovať zásadu „vigilantibus iura scripta sunt“, ktorá zdôrazňuje vlastné pričinenie účastníkov konania o ochranu svojich práv, keď požaduje, aby svoje procesné oprávnenia uplatňovali včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, teda dôsledne sledovali svoje subjektívne práva a robili také kroky, v dôsledku ktorých by nedochádzalo k ich ohrozeniu a poškodzovaniu.

Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v rámci civilného konania je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosť a zásadná nezmeniteľnosť.

Judikatura najvyššieho súdu, vrátane ním prijatých stanovísk na zjednotenie rozhodovania, nemôže byť bez vývoja. Aj pri nezmenenej právnej úprave bola nielen doplňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená. So zreteľom na význam judikatury najvyššieho súdu predpisuje platná právna úprava pre najvyšší súd osobitné a závažné pravidlá prijímania rozhodnutí a stanovísk vtedy, keď má dôjsť k prekonaniu doterajšej judikatury (§ 21 ods. 3 písm. a/ zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Účel, význam a výnimočná právna váha stanoviska kolégia najvyššieho súdu publikovaného v Zbierke predurčujú, že ho nemožno zmeniť (bežným) rozhodnutím senátu najvyššieho súdu, ale iba novým stanoviskom kolégia najvyššieho súdu.

Občianskoprávne kolégium a obchodnoprávne kolégium Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na spoločnom rokovaní 20. októbra 2015 dospeli k názoru, že stanovisko R 36/2008 vychádza zo záverov, ktoré nie sú súladné s rozhodnutiami ESLP týkajúcimi sa mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora, ani so zjednocujúcim stanoviskom ústavného súdu PL.z. 3/2015. Teda, že toto stanovisko je prekonané predovšetkým v dôsledku odlišného náhľadu na procesnú povinnosť nespokojného účastníka využiť všetky dostupné riadne a mimoriadne opravné prostriedky.

Na tomto zasadnutí prijali k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j O. s. p. stanovisko, ktorého právna veta znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolané riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť“.

Z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ktoré upravujú riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejma zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu Občiansky súdny poriadok poskytuje.

Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybností o účinnosti opravného prostriedku, vyžaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň - využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo i len potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. To sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na prípady, v ktorých súd mohol (alebo bol povinný) konať aj bez návrhu účastníka. Osobný názor účastníka konania na (ne)účinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, prináleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku. Požiadavka vyčerpania adekvátneho opravného prostriedku pritom nie je splnená už tým, že konanie o určitom opravnom prostriedku („hierarchicky nižšom“) začalo avšak ešte neskončilo.

Vzhľadom na uvedené je opodstatnené konštatovanie, že mimoriadne dovolanie podané na podnet účastníka konania (teda nie mimoriadne dovolanie podané generálnym prokurátorom vo veciach uvedených v § 35 ods. 1, 2 O. s. p. a tiež nie mimoriadne dovolanie podané na podnet osoby odlišnej od

účastníka konania) nemožno považovať za procesne prípustné, ak účastník konania bol pasívny v tom zmysle, že sa nepokúsil využiť možnosť podať riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli v jeho dispozícii.

V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mala oprávnená možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sama náležite chránila svoje práva a konala dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Oprávnená nepodala dovolanie proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 22. januára 2014 sp. zn. 13 CoE 231/2013. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sama nevyužila dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasivitu samotnej oprávnenej pri včasnej ochrane jej práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podaného na podnet oprávnenej.

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O. s. p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O. s. p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (§ 148a ods. 1 a 2 O. s. p.). V danom prípade dala podnet na mimoriadne dovolanie oprávnená. Povinní nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; preto im dovolací súd nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O. s. p. a § 151 ods. 1 O. s. p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.